

Gregg Loomis

Het geheim van Mithridates

Karakter Uitgevers B.V.

Proloog

Koning van Pontus, vijand van Rome
De geschiedenis van een Hellenistisch rijk,
door dr. Abiron Theradopolis,
Nationaal Archeologisch Museum, Athene
Vertaald door Chara Georopoulos,
University of Iowa Press
(Fragment)

Pergamon, Anatolië (het huidige westen van Turkije),
Romeinse provincie Asia, voorjaar 88 v.Chr.

De kreten van de doodsbanige slachtoffers en het gekerm van de stervenden en gewonden waren duidelijk te horen vanuit het paleis van de pas overleden Romeinse legaat. Zelfs de muziek van luit of lier had koning Mithridates niet lieflijker in de oren kunnen klinken. De slachting van alle Romeinse en Italische mannen, vrouwen en kinderen in heel Anatolië – ook hier in Pergamon, de haven met de scheepswerven van Adramyttium, het handelscentrum van Efeze, en de door heuvels omgeven steden Tralles en Nysa – verliep volgens plan. Slaven die nog andere talen spraken behalve Latijn moesten worden gespaard, evenals iedereen die de schuilplaats van een Romein verraadde. Personen die onderdak boden zouden hard worden aangepakt, net als mensen die lijken weghaalden van de plek waar ze lagen te rotten als voer voor honden en roofvogels. Het bloedbad was al maandenlang zorg-

vuldig en in het diepste geheim voorbereid om er zeker van te zijn dat de razzia overal op hetzelfde moment zou beginnen, als een complete verrassing.

Toen de slachting hier in Pergamon bij het eerste ochtendgloren een aanvang had genomen, waren veel families van Romeinse kooplui, belastingontvangers, slavenhandelaren en geldwoekeraars in doodsangst de stad ontvlucht naar de tempel van Asclepius. Volgens oud Grieks gebruik golden alle tempels als heilig en werden ze door de goden beschermd tegen alle geweld. De *asylia*, het asielrecht, bepaalde dat iedereen – burgers, buitenlanders, slaven, schuldig of onschuldig – hier een veilig heenkomen kon vinden. De meeste achtervolgers zouden het niet wagen om hier geweld, en dus heiligschennis, te plegen onder het oog van de goden. Maar vandaag gold er geen genade voor de vluchtelingen die zich rond de god van de geneeskunst hadden verzameld. De Griekse burgers van de stad bestormden het heiligdom en schoten hun buitenlandse burens – mannen, vrouwen en kinderen – met pijlen neer. Wie deze eerste aanval overleefde, werd met zwaarden en dolken alsnog gedood.

De Romeinen mochten deze stad dan als hoofdstad hebben gekozen van hun nieuwste provincie, maar het grootste deel van dit gebied had een verbond met Mithridates VI Eupator Dionysus, koning van Pontus, die de Romeinse marionet Nicomedes IV had verslagen, Anatolië had bevrijd en nu de feitelijke macht uitoefende in Colchis, westelijk Armenië, Cappadocië en Galatië. Volgens de historicus Appianus van Alexandrië zouden er aan het einde van de dag zo'n tachtigduizend doden zijn gevallen, onder wie de Romeinse consul Marius Aquillius, wiens paleis nu door de koning was overgenomen. De ambassadeur was al een paar dagen eerder op spectaculaire en gruwelijke wijze vermoord, gestikt in het gesmolten goud dat hem als symbool van de Romeinse hebzucht door de keel was gegoten.

Het nieuws bereikte Rome, waar Cicero, de grote redenaar en staatsman, opmerkte dat 'de naam van Rome nu afkeer inboezemt en de Romeinse heffingen, tienden en belastingen dodelijke gevolgen kunnen hebben'.

Maar nu, op deze zonnige lentemorgen, trok Mithridates zich daar weinig van aan. Het enige wat hem interesseerde was dat zijn plan om Anatolië van de gehate Romeinen en hun Italische marionetten te bevrijden naar wens verliep. Geweld was een normale zaak in de antieke wereld, zoals de koning zelf had ondervonden. Hij herinnerde zich maar al te goed hoe hij, als jongen, zijn vader (ook een Mithridates) op de vloer van de eetzaal had aangetroffen met zijn zilveren beker nog in de hand. Het was het verjaardagsfeest van de koning geweest, in het paleis van Sinope, de hoofdstad van Pontus. In een grote stenen oven werd een hele os, kameel of ezel (in de chaos van het moment had Mithridates daar niet op gelet) geroosterd. Naast het vlees was er paling, en tonijn uit de Zwarte Zee. Elke gang van het feestmaal werd geserveerd met zoetheid en weggespoeld met grote hoeveelheden wijn. Magiërs uit Parthië, slangenbezweerders uit India en muzikanten en dichters uit Griekenland zorgden voor vertier, totdat het feest onverwachts in een drama was geëindigd.

De conclusie? Vergif. De verdachten? Laodice, een koningin met ambities voor haar favoriete zoon, minstens honderd ontevreden onderdanen, en een generaal die op dat moment heel verstandig in het buitenland verbleef.

Maar één ding had de jonge prins goed begrepen: hij zou de volgende kunnen zijn. En dus verdween hij. In de zeven jaren die volgden sliepen hij en zijn gezellen alleen nog onder de blote hemel en hielden ze zich in leven met de opbrengst van jacht en visvangst.

Ja, geweld beheerste het denken van de koning toen de laatste krenen van zijn Romeinse slachtoffers verstomden in de stilte van die lentemorgen.

Hoofdstuk 1

Uzum Sokak
Trabzon, Turkije
13.40 uur plaatselijke tijd
Mei 2013

Dit zou wel eens de belangrijkste dag in de carrière van Fatima Aksoy kunnen worden, en ze had haast.

Ze was afgestudeerd aan de Emory University School of Medicine en had haar coschap gedaan in het befaamde Children's Hospital in Los Angeles. Inmiddels was ze vier jaar directeur van het kinderziekenhuis van de Janet & Jeff Holt Foundation hier in Trabzon, de enige instelling aan de Turkse Zwarte-Zee kust die in kindergeneeskunde was gespecialiseerd.

Maar daar had ze op dit moment heel weinig aan. Op haar zilverkleurige Dorado Arcon-scooter van 150 cc zat ze net zo muurvast in het verkeer in de drukste straat van de stad als al die andere scooters, auto's en motoren. De grote zwarte Mercedes voor haar claxonnerde alsof de bestuurder verwachtte dat de file zou splijten als de Rode Zee op bevel van Mozes.

Met niets anders te doen dan in stilte het oponthoud te vervloeken staarde Fatima naar twee vrouwen die haar op de stoep passeerden. Hun haar ging schuil onder zwarte *hijabs*. Zelfs hier, op het platteland van de enige werkelijke moslimdemocratie ter wereld, verloor de islamitische dracht bij vrouwen steeds meer aan

populariteit. Zoals de meeste vrouwen met een hogere functie droeg Fatima een broekpak naar haar werk. 's Avonds, vooral als ze met haar man Aydin ging eten in een van de dure restaurants – waar meer Griekse zakenlui kwamen dan mensen uit de stad zelf – droeg ze wel een jurk, zelfs een laag uitgesneden model dat ook haar armen bloot liet. Ze had twee van die jurken, allebei gekocht voordat ze uit Californië was vertrokken.

Trabzon deed haar denken aan Californië, zoals het Pontisch Gebergte afliep naar de zee. Maar de bergen hier waren vruchtbaar en groen, heel anders dan de dorre heuvels aan de Stille Oceaan. Ze...

Fatima vergat de Golden State toen de file weer in beweging kwam. In een zijstraat ving ze een glimp op van Meydan, het centrale plein van de stad. Daar op de markt heerste de gebruikelijke drukte van huisvrouwen op zoek naar koopjes, oude mannen die verveeld voor een theehuis zaten te niksen, en kleine kinderen die zich aan de hand of de rokken van hun moeder vastklampten. Het volgende moment was ze het plein alweer voorbij toen ze snelheid maakte. Wat ook de oorzaak van de file mocht zijn geweest, de weg was weer vrij.

Een paar minuten later reed ze door Limonsuyu Yaylasi, een wijk aan de rand van de stad, met grote open plekken tussen de gebouwen en net zoveel grazende paarden langs de weg als er auto's op straat waren. Ze passeerde het moderne, vijf verdiepingen hoge Trabzon Kardelen Hotel, een foeilelijk vierkant blok beton. Zoals altijd vroeg Fatima zich af hoe iemand in zo'n ongezellig hotel zou kunnen logeren, ver van alles vandaan.

Nou ja, van bijna alles vandaan. Het kinderziekenhuis lag maar twee kilometer verderop. Mensen met een kind in het ziekenhuis zouden misschien voor dit hotel kiezen, hoewel de meeste ouders van Fatima's patiëntjes geen geld hadden voor het Kardelen, zelfs niet voor de goedkopere hotels in de binnenstad.

Die gedachte bracht haar weer terug bij Baris en de reden voor haar haast.

In het dorp waar hij woonde was de vier jaar oude Baris aan het spelen geweest tussen de ruïnes van een van de vele oude tempels

die je in dit deel van Turkije tegen de hellingen vond. Fatima kon zich niet meer herinneren of het een Griekse of een Perzische tempel was, maar dat deed er weinig toe. Welk land of welke godheid, of een combinatie daarvan, het ook was geweest, het jongetje was tussen de oude stenen op een slang gestoten – volgens zijn eigen beschrijving moest het een hoornadder zijn geweest. Hoewel slangen hier aan de Zwarte-Zeekust veel zeldzamer waren dan bijvoorbeeld langs de Iraanse grens, waren de dubbele beet op de rug van Baris' hand en het gif in zijn bloed voldoende bewijs geweest. Zoveel was zeker. De ouders van de kleine jongen, eenvoudige boeren uit de bergen, hadden weinig aandacht besteed aan de acute verschijnselen bij hun zoontje: de bloedingen, de misselijkheid, het braken en de zwelling die bij een slangenbeet hoorden. Het had bijna een week geduurd voordat ze ergaan kregen omdat de beet maar niet genas.

Maar wat kon je ook verwachten van een volk dat geloofde dat de eetgewoonten van een aanstaande moeder het geslacht van de baby bepaalden? Zoetigheden leverden een jongen op, scherpe kruiden een meisje. Zwangere vrouwen mochten niet naar bepaalde dieren kijken, zoals kamelen of apen, maar wel heel langdurig naar de maan. Nazarparels beschermden tegen het boze oog en speciaal gebakken broodjes deden een jong meisje van haar toekomstige echtgenoot dromen.

Fatima wist inmiddels dat het gif van de hoornadder zich door het lymfestelsel verspreidde en de stollingsfactor van het bloed vernietigde. De kleinere prooien van de slang, zoals muizen en ratten, stierven binnen een paar minuten aan inwendige bloedingen. Grotere slachtoffers, zoals mensen of rundvee, overleefden het meestal, ook bij een onbehandelde beet, hoewel ze dikwijls vingers of tenen kwijtraakten door necrose, veroorzaakt door het gif. Fatima had geen idee van het verwoestende effect van een onbehandelde beet op een jochie als Baris, die ook nog erg klein was voor zijn leeftijd.

Gelukkig zou ze dat nooit te weten komen, vermoedde ze. Afgezien van de slangenbeet zelf leek hij niets te mankeren.

Een wonder?

Misschien. Hoewel Fatima als wetenschapper niet echt in wonderen geloofde. Dat liet ze liever over aan de christelijke toeristen die in groten getale naar de oude Bijbelse plaatsen in Turkije kwamen, vooral in het oude Galatië en Cappadocië.

Maar wel of geen wonder, voorlopig had de medische wetenschap – voor zover Fatima wist – nog geen verklaring voor de immuniteit van de kleine Baris.

Binnen een paar minuten na Baris' aankomst in het ziekenhuis, vroeg in de ochtend, had ze bloed bij hem afgenomen en het bloedmonster naar Emre in het lab in de kelder gestuurd. Omdat de kleine jongen verder geen symptomen vertoonde, leek er geen haast bij. Toen ze zich ervan had vergewist dat hij rustig in bed lag en zijn zenuwachtige ouders zo goed mogelijk had gekalmeerd, had ze haar dagelijkse ronde gemaakt, voordat ze was vertrokken voor haar lunch met Aydin in hun favoriete visrestaurant op de heuvel, met uitzicht over de Zwarte Zee. Ze was bijna klaar met eten – pilaki, in olijfolie gebakken vis met knoflook, uien, worteltjes en aardappels – toen haar mobiel ging.

Het was Emre, duidelijk geagiteerd.

'Fatima? Kom hierheen, zo snel als je kunt!'

'Maar wat...'

'Het gaat om die kleine jongen die vanochtend is opgenomen...'

Fatima verslikte zich bijna bij de gedachte dat het gif van de slangenbeet toch nog zijn werk had gedaan. Onwaarschijnlijk, maar hoe logisch was het dat het gif helemaal geen effect had gehad? 'Baris? Maar wat is er dan? Gaat het goed met hem?'

'O ja, uitstekend.'

Fatima merkte dat ze rood aanliep van ergernis. 'Bel je me nou in paniek op om te melden dat hij in orde is?'

'Ik ben niet in paniek,' reageerde Emre defensief. 'Het gaat om de bloedtest. Je moet het zelf zien om het te geloven.'

En dat zou niet lang duren, dacht Fatima toen ze de Dorado Arcon op het parkeerterrein voor de artsen en de staf tot stilstand bracht, het sleutelje omdraaide en haastig naar binnen stapte, met haar tas over haar schouder geslingerd. Zonder aarzelen liep ze door naar de kamer die Baris met een andere jongen deelde.

Het was nog een hele strijd geweest om Baris' ouders te overreden hun ogenschijnlijk gezonde kind een nachtje in het ziekenhuis te laten ter observatie. Ze gaven pas toe bij de toezegging dat het hun geen geld zou kosten. Fatima wist trouwens niet hoe ze dat moest regelen. Het grootste ziekenfonds van Turkije, ssk, sloot boeren uit, en dat waren deze mensen. Bag-Kur, de verzekering voor iedereen, was berucht om alle haken en ogen.

Maar ze schoof de vraag van de ziekenhuisrekening voorlopig opzij, als een paar schoenen in haar kast dat ze vandaag niet wilde dragen. Al voordat ze de open deur bereikte, hoorde ze de televisie – de onmiskenbare geluiden van de eeuwige ruzie tussen Wiley Coyote en Road Runner. Gelukkig hoefde het 'Beep-Beep' evenmin uit het Engels te worden vertaald als de geluidseffecten van Coyotes nieuwste ongeluk. Eenmaal bij de deur zag ze de twee jongens helemaal verdiept in de Amerikaanse tekenfilm, waar ze zelf ook graag naar had gekeken op de schaarse momenten dat ze even rust had genomen van haar studie.

Ze vond het niet nodig de aandacht van de jongens te trekken, dus draaide ze zich om naar de trap en trok haar neus op voor de mengeling van chemische luchtjes. Beneden gekomen duwde ze een deur open en liep de witte gang door naar het lab.

In zijn gebruikelijke gekreukte doktersjas tuurde dr. Emre Yalmaz door zijn met roos bespikkelde brillenglazen naar een centrifuge, even geobsedeerd als een gokker aan een roulettetafel. In een asbak naast hem smeulde een sigaret, tussen een heel kerkhof van peuken. Fatima had het opgegeven om hem te wijzen op het slechte voorbeeld dat hij de jonge patiëntjes van het ziekenhuis gaf.

Blijkbaar had hij haar gehoord boven het gezoem van het apparaat uit, want hij draaide zich om met de verlegen glimlach die ze zo vertederend vond. Fatima vermoedde dat Emre – een van de jongste artsen die ooit aan de medische faculteit van de Pamukkale Universiteit in Denizli was afgestudeerd – zich in hematologie had gespecialiseerd om zo min mogelijk contact met patiënten te hebben. In het ziekenhuis werden heel wat grappen gemaakt over Emres verlegenheid en zijn verering voor haar.

Fatima ontkende dat laatste altijd, maar voelde zich heimelijk toch geveleid, ook al deed het haar denken aan de aanhankelijkheid van een jong hondje. Ze was immers tien jaar ouder dan hij.

De centrifuge vertraagde, sputterde nog wat na en zweeg ten slotte.

‘Je zei dat ik meteen moest komen.’

De jonge dokter bloosde, zoals hij bijna altijd deed als ze tegen hem sprak. Hij tastte achter zich en pakte wat papieren van een werktafel. ‘Lees dit eens, Fatima.’

Ze wilde haar bril pakken, die net onder de kraag van haar blouse hing. De laatste tijd had ze hem steeds vaker nodig bij het lezen. Maar deze keer won haar ijdelheid.

Ze pakte de papieren aan en hield ze zo goed mogelijk in het licht.

Emre pakte een vergrootglas. ‘Zou dit helpen?’

Ze liet het stapeltje zakken en keek hem fronsend aan. ‘Helpen? Hoezo?’

‘Omdat je je ogen bijna dichtknijpt, zo sta je te turen.’

Ze overwoog het te ontkennen, maar zei toen: ‘Vertel me liever waar dit verslag op neerkomt.’

Hij dacht even na, alsof hij dat verzoek in overweging nam. ‘Ook goed. Om te beginnen zit het bloed van het kind vol tegengif.’

‘Dat kan niet. Hij vertoonde geen enkel symptoom toen hij hier werd binnengebracht. Ik heb bewust besloten hem geen tegengif toe te dienen; kijk maar op zijn status. Wie heeft dan besloten hem toch het serum te geven?’

Emre bloosde voor de tweede keer in evenveel minuten. ‘Ik zei niet dat hij iets had gekregen.’

‘Maar het antitoxine, het tegengif...?’

‘Dat zat blijkbaar al in zijn bloed.’

Fatima keek om zich heen, vond een laboratoriumkruk en ging zitten. ‘Wat bedoel je, Emre?’

De hematoloog sperde zijn ogen open achter zijn dikke brillenglazen, waardoor hij iets van een kikker kreeg. Hij streek met een hand door zijn haar en veroorzaakte een kleine sneeuwstorm

van roos. ‘Ik bedoel dat het kind het tegengif al in zijn bloed had. Heb je zijn ouders gevraagd of...?’

‘Of hij was ingeënt? Wat een onzin. Het zijn eenvoudige boeren. Ze waren nog nooit in een ziekenhuis geweest, zeiden ze. Bovendien, waarom zouden ze hem hierheen hebben gebracht als de jongen al behandeld was? Dit slaat nergens op.’

Emre lachte vreugdeloos. ‘Als je al vindt dat dit nergens op slaat, moet je de rest eens horen.’

‘O ja?’

‘Ik was nieuwsgierig, dus heb ik nog een paar proeven gedaan.’

‘En?’

‘Hij is ook immuun voor andere dingen, bijvoorbeeld neurotoxinen, zoals het gif van een cobra, een schorpioen, bepaalde spinnen, arsenicum en een aantal plantaardige vergiften, zoals nachtschade, dollekervel of wolfskers. Ik wilde hem ook testen op zijn immuniteit voor sommige ziekten, maar dat wordt een kostbare zaak.’

Het kostte Fatima bijna een minuut om te verwerken wat ze zojuist had gehoord. ‘Neurotoxinen? Volgens mij zijn er helemaal geen cobra’s in Turkije. En arsenicum?’

‘De tolerantie voor arsenicum wordt vaak opgebouwd door kleine doses, die eenvoudig in het bloed – of in het haar – kunnen worden vastgesteld.’ Hij schudde zijn hoofd. ‘Maar neurotoxinen...’

‘Wat je me vertelt is echt onmogelijk. Dan kán gewoon niet, weet je.’

‘Misschien. Ik ben hier aan de kust opgegroeid, in een familie van vissers. Er gingen toen verhalen...’

Fatima schudde haar hoofd. ‘Verhalen? Over zeemonsters, spookschepen en reusachtige inktvissen?’

‘Ja, ook. Vissers zijn heel bijgelovig. Maar ik bedoel verhalen over een familie die ooit aan de kust had gewoond, heel lang geleden, en merkwaardig immuun was.’

‘Immuun waartegen?’ vroeg Fatima.

‘Bijna alles. In elk geval tegen alle bekende vergiften.’

‘En jij denkt dat dit jongetje uit die familie komt?’

‘Fatima, ik weet niet wat ik moet denken. Het enige wat ik je

kan zeggen is dat het bloed van dit kind vol tegengif, antitoxinen en immuunstoffen zit, zoals *kuru fasulye* vol met bonen zit. Ik heb zoiets nog nooit gezien en nog nooit van een andere hematoloog gehoord.' Zijn gezicht klaarde op en hij grijnsde breed. 'Misschien kan ik er een artikel over publiceren. Ja! Een artikel voor een van de Amerikaanse medische vakbladen. Ik zou lezingen kunnen houden in Amerika. Misschien ontmoet ik dan Lang Reilly wel!'

Fatima had Lang Reilly maar één keer ontmoet, in Los Angeles, toen ze bij hem solliciteerde naar deze baan. Ze had zich een heel andere voorstelling gemaakt van de voorzitter van de internationale Holt Foundation. Er had een vrij alledaagse man tegenover haar gezeten, een Amerikaanse *avukat* of advocaat. Maar na een paar minuten had ze beseft dat hij bepaald niet alledaags was. Zijn ogen leken dwars door haar heen te kijken, tot diep in haar ziel, veel intenser dan nodig was voor een gewoon sollicitatiegesprek met een nieuwe dokter voor een afgelegen ziekenhuis aan de andere kant van de wereld, net zo ver van Reilly's eigen cultuur verwijderd als de maan. Pas na een paar maanden was het tot haar doorgedrongen dat Reilly geïnteresseerd was in alles wat met het ziekenhuis – en de hele stichting – te maken had.

Hij leek ook te beschikken over een intuïtief gevoel voor mensen, in elk geval voor haar. Dit was haar eerste baan, en ze was best onzeker geweest. Maar Reilly had haar heel kalm gerustgesteld dat ze de juiste vrouw op de juiste plaats was. Eerst was ze nog verbaasd, maar na een tijdje raakte ze gewend aan de regelmatige e-mails waarin ze werd gecomplimenteerd met de manier waarop ze bepaalde problemen had opgelost.

En hoewel ze Lang Reilly maar één keer had gezien en niets anders van hem wist dan wat hij voor de stichting deed, beschouwde Fatima hem toch als een vriend.

'Fatima?'

Emre staarde haar aan.

Met een schok kwam ze weer terug in het heden. 'Ik probeerde de beste manier te bedenken om jouw ontdekking wereldkundig te maken,' loog ze.

‘Misschien in Amerika?’ vroeg hij hoopvol, alsof hij haar toestemming zocht.

‘Daar ga ik niet over, Emre. Maar volgens mij moet je je verslag in het Engels vertalen. Stuur het dan naar... hoe heet hij ook alweer, het hoofd van de medische afdeling van de stichting?’

‘Dr. Walsh. Ja, ik zal hem meteen een Engelse versie van mijn verslag mailen. Dan stuur ik hem later vandaag nog een deel van het bloedmonster via DHL, met een uitdraai van de e-mail. Zou hij mij naar Amerika laten komen, denk je?’

De uitdrukking op Emres gezicht deed Fatima denken aan een pup die ze ooit had geadopteerd, half Akbash, half asbakkenras. Die kon ook zo kijken als zijn etensbakje leeg was.

‘Wie weet, Emre. Wie weet.’